

ODSTAĆ (45) *vb pf*

odstać (44), **odestać** (1) *ListRzeź*.

o oraz a jasne; w odestać e *prawdopodobnie jasne (tak w ode-)*.

inf odstać (15). ◇ *fut* 2 sg odstaniesz (1). ◇ 3 sg odstanie (3). ◇ *praet* 1 sg m odstąłem (1). ◇ 2 sg m -ś odstął (1). ◇ 3 sg m odstął (7). *n* odstąło (1). ◇ 1 *pl m pers* odstaliśmy (1). ◇ 2 *pl m pers* -eście odstali (1). ◇ 3 *pl m pers* odstali (6). *subst* odstąły (1). ◇ *plusq* 3 sg m był odstął (1). ◇ *con* 2 sg m byś odstął (1). ◇ [2 *pl m pers* byście odstali.] ◇ *part praet act* odstąwszy (5).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. *Odchylić się, skierować się w bok [od czego]* (1) : Deflexus, Ten który wstąpił albo odstął od czego. *Mącz* 130a.

2. *Opuścić kogoś, porzucić; discedere, recedere Vulg, PolAnt; desciscere, desistere Mącz; abesse PolAnt [w tym: od kogo (28), od czego (6)] (35)* : Nie wnet przyacielem bądź byś prędko nie odstął, ale gdy fie śtaniesz przyacielem patrz w prziiacielstwie trwać iednoścaynie. *BielŻyw* 43; *Mącz* 396d; A ty mnie też nie zażrzy iż do Páná w niebie/ Wolę iść kiedy każe odstawszy od ciebie *RejZwierc* 271; *BielSpr* 42; *HistHel* D3.

odstać skqd (3): Ale fie Páwłowi nie zdało zá rzecz słuźną brác onego kthory odstął od nich z *Pamfiliey BibRadz Act* 15/38; *BudNT Act* 15/38; *WujNT Act* 15/38.

W przeciwstawieniach: »odstać ... przystać, trwać« (2): zwolennicy niektorzy od niego odstáli/ ále Apoštołowie ci przy nim trwáli. *Leop Ioann* 6 arg; *Desciscere a populo Romano ad Illergetes, Odstać od ludu Rzimskiego á przistać do Illergetów. Mącz* 373b.

Przen (7) : Od they [mądrości] gdy niespráwiedliwy odstháł w gniewie swoim zginął w nienawiści *BibRadz Sap* 10/3.

a) *Sprzeniewierzyć się Bogu, odstąpić od zasad religii* (6) : ále iest [ustawa wasza] od ludzi pyśnych [...] wymyfloná/ ktorzy od wiary odstáli *KrowObr* 228; Nie powieday/ odstąłem zá przymufzeniem Páńfkim/ bo nie maź czynić tego czego on nienawidzi. *BudBib Eccli* 15/11.

W przeciwstawieniu: »odstać ... przystać« (1): O włzechmogący náłz miłościwy Pánie/ iákoż tu od ciebie odstąć/ iákoż thu przystąć do inšzego páná/ á odstąpić od ciebie. *RejPos* 218v.

Zwrot: »od Pana, od Boga, od Chrystusa odstać« [szyk zmienny] (2:1:1): łámi dobrzy Anyołowye ktorzy od Bogá nye odstáli/ w nim [Kościele] fye zołáli *KromRozm III* A8; złońnicy lepak/ według tego co myflili/ kárani będą: kthorzy zániedbáli spráwiedliwego/ y od Páná odstáli [a *Domino recesserunt*]. *Leop Sap* 3/10, *Ioann* 6 arg; *RejPos* 218v.

Szereg: »odstąpić i odstać« (1): przešto ty wáłze [...] wymyflone vbiory/ nie inšzego nieznamionuią/ iedno iżeście od náuki prawdziwey Apoštołkiey pierwšzey odstąpili y odstáli *KrowObr* 107.

a. *Porzucić służbę u kogoś* (8) :

Zwrot: »odstać od pana« (7): Miłtrz niema go [czeladnika] prziiącz alź lift [...] okaże, iako od pana pirwšłego odestał *ListRzeź w. 26*; Sługá káždy gdy ma od páná odstąć/ tedy ma pánu powiedzieć przed woyną y inšzą potrzebą. *UstPraw* Dv, D [2 r.]; gdzyeby Dworzánin/ zá swym nieszczęściem/

ná złego á niepobożne⁸⁰ páná trefił/ hnet fskoro to pozna/ ma odstáć od niego *GórnDworz* L2v, Kk6v; *RejZwierc* 274v.

Przen (1) : mogłbyś iście/ nífko fie vkłoniwłzy fwiátu temu/ odstáć od niego *RejPos* 335.

b. *Zbuntować się, wypowiedzieć posłuszeństwo władcy* (11) : *Leop Is* 36/5; *BibRadz* 1178c marg; [*Joram*] chwałę bálwánom czynił/ y drugie ktemu przywoził/ przeto ine kfiętwá od niego odstály [...] y wybráli kfiążę ine *BielKron* [852]v; *Mącz* 373b; Niemála część začney Szláchty odstánie od pánów fwych przyrodzonych. *LeovPrzep* E2; *BudBib* 3.Esdr 1/47.

odstać do kogo (1): iz oni [*biłagrodzanie*] nád fwe przyrzeczenie y przylięę/ odstáli od Krolowey do Ferdynándá *BielKron* 316v.

W przeciwstawieniu: »odstać ... przystać« (3): iz Syewierfkie kfiążętá odstáli od niego/ á przyftáli do Mołkiewfkiego *BielKron* 397v, 206; *Mącz* 115a.

Zwrot: »odstać od [czyjego] posłuszeństwa« (1): włzytká pilnością [*Kolumbus*] fie ftára o to iákoby sam był Pánem zwierzchnieyfzym: prze to y prze wiele inych przyczyn odstálifmy od iego połtuźeńftwá. *BielKron* 443v.

3. *Przestać, zaniechać, zrezygnować; absistere, desistere* *Mącz* [*w tym: od czego* (4)] (5) : Eluere tabes et maculas animi, Od fwych złości odstáć. *Mącz* 200a; Incoepo desistere, Od fwego przedfię wzięcia odstáć. *Mącz* 396d, 396c [2 r.]; ábyfmy y my odstawłzy od grzechow w fprawiedliwości żyli. *CzechRozm* 219v; [gdy Bifkup będącz w kołcyele baczył iz ludzye nie dbálif iego nápominańia/ niechcząc od ftáć od chwały fwietey Anny/ rozgniewawłzy fye rzekł gdy niedbaćye ná moię przykazanie y prozbę/ potrzebno ieft izbyłcye bylij karánif winámif izbyłcye odstálif od tákich chwał *JanKoszŻyw* G5].

4. *Odłączyć się od jedności politycznej [od czego]* (1) : Wrocław od korony Polfkiej odstál *KłosAlg* D4.

5. *Przestać stykać się z czymś, przylegać do czegoś* (2) : Zafię ieftliby Łożyfko mocnie przylnęło ku macicy, tak żeby łączno odstáć nie mogło/ Tedy w takiey przygodzie ma być wolne parzenie czynione *FalZioł* V 25v; [odstály włzytkie kości moie. *BudBib Ps* 22/14 (*Linde*)].

odstać od czego (1): Apostema, Latine, Suppuratio, vel Abscessus. Puchlina/ álbo/ Nádęcie/ To yeft/ Gdy skóra od ciála odstánie. *Mącz* 12d.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Deficere, Odstáć. *Mącz* 115a.

Formacje współrdzenne cf STAC.

Cf **ODSTANIE**